

Joanna Bałdyga

pedagog szkolny

Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I st. w Piszcu

W jaki sposób zorganizować dzieciom warunki do nauki w domu – odpowiedzi dla rodziców

Od dnia 12 marca 2020r., zgodnie z decyzją Ministerstwa Edukacji Narodowej, nauczanie w szkołach zostało zawieszono z powodu zagrożenia epidemiologicznego. **W związku z koniecznością wprowadzenia zdalnego nauczania i mając na względzie pierwszoplanową rolę rodziców w wychowaniu i edukacji dzieci**, zaprezentowano poniżej szczegółowe informacje, wskazówki i odpowiedzi, jak zorganizować dzieciom warunki do nauki w domu, motywować i wspierać je w systematycznym uczeniu się poza szkołą, a także zadbać o ich bezpieczeństwo w sieci.

W obecnej sytuacji, gdy nauka w domu stała się koniecznością, na rodzicach, w porozumieniu z nauczycielami, spoczywa teraz głównie **obowiązek efektywnego zaplanowania czasu** dziecka, który powinien być przeznaczony nie tylko na naukę i ćwiczenie gry na instrumencie, ale też na różnego rodzaju aktywności ruchowe (oczywiście możliwe do wykonania w warunkach domowych), obowiązki domowe, odpoczynek, wzmacnianie relacji rodzinnych, rozwijanie pasji i zainteresowań dziecka .

Bardzo ważnym elementem zapewniającym dziecku poczucie bezpieczeństwa jest **stały rytm funkcjonowania**. Ponieważ w ostatnim czasie ten element został zaburzony, zadaniem rodziców(i nauczycieli) jest **wprowadzenie powtarzalnego planu dnia**. Powinien on uwzględniać stałe pory wstawania i chodzenia spać, posiłków, stały czas na naukę i ćwiczenie gry na instrumencie oraz inne aktywności, a także odpoczynek. Dlatego tak ważne jest, żeby ustalić plan dnia, który w jasny i czytelny dla dziecka sposób będzie organizował jego funkcjonowanie. Tylko tak możliwe będzie realizowanie nauki w domu.

Pamiętajmy, że specyfika nauki w szkole muzycznej i tak wiąże się z **koniecznością codziennego ćwiczenia na instrumencie w domu**, na podstawie wskazówek udzielonych przez nauczyciela. **W sytuacji wymuszonej epidemią i zamknięciem szkół, zdalne nauczanie ma jednak tylko czasowo zastąpić nauczanie szkolne, w pewien sposób uzupełniając je i pomagając uczniom w domu (pod okiem rodziców) zorganizować się i uczyć.**

Szczegółowe wskazówki dla rodziców, dotyczące warunków i organizacji nauki dziecka w domu

1. **Rodzicu**, dopilnuj, żeby dziecko wstawało o stałej porze (najlepiej rano) – **wspieraj dziecko w utrzymaniu „szkolnego” trybu dnia.**
2. **Planuj z dzieckiem jego dzień.** Pamiętaj o właściwych proporcjach czasu nauki i odpoczynku.
3. **Ustal z dzieckiem godziny, w których będzie uczyło się i odrabiało lekcje.** Najlepiej zgodnie z dotychczasowym planem lekcji. Określ, we współpracy z nauczycielami, czego dziecko ma się nauczyć (przedmiot, zakres materiału), ile to zajmie czasu, jakie materiały powinno zgromadzić by zacząć naukę (na przykład: zeszyt, książkę, wydrukować zadanie, otworzyć stronę w e-podręczniku). **Pamiętaj, że te wskazówki dotyczą też przedmiotów muzycznych.** Zadbaj o komfort pracy dziecka z nauczycielami przedmiotów artystycznych, których zdalne nauczanie jest szczególnie trudne. Zapewnij dziecku spokój do realizacji skomplikowanych zadań muzycznych, słuchowych dyktand czy ćwiczenia na instrumencie, w połączeniu z wirtualnym kontaktem z pedagogiem.
4. **Wyznaczaj przedział czasowy (od – do),** w którym dziecko będzie się uczyć i ćwiczyć. Staraj się trzymać określonych terminów.
5. **Sporządź rozkład zajęć** uwzględniający czas na naukę, ćwiczenie gry na instrumencie, rozrywkę i porcję ruchu.
6. **Podziel, wspólnie z dzieckiem, materiał do nauki na partie: zrób grafik (rozkład)** – zapisuj bieżące zadania do wykonania zlecane przez nauczycieli danych przedmiotów i terminy ich realizacji. Grafik umieść w widocznym miejscu. **Odnaczaj razem z dzieckiem zrealizowane zadania – to bardzo motywuje,** bo jest wizualnym odzwierciedleniem wykonanej pracy.
7. **Pamiętaj o przerwach relaksacyjnych** (ale nie dłuższych niż 15 minut), odprężających rękę, wzrok oraz inne zmysły i narządy.

8. **Nie zapominaj o regularnej aktywności ruchowej**, która jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania mózgu.

Troska o komfort i bezpieczeństwo pracy ucznia

1. **Zapewnij dziecku codzienny dostęp do komputera oraz Internetu** (a także, w miarę możliwości, dostęp do drukarki – niektórym osobom lepiej pracuje się z tekstem drukowanym, niż przed ekranem komputera).
2. **Przed rozpoczęciem zdalnej nauki, wywietrz pokój.**
3. **Przygotuj stałe miejsce do pracy** z odpowiednim oświetleniem i usytuowaniem zależnym od tego, którą ręką posługuje się dziecko (światło powinno padać od strony lewej lub z prawej w zależności od tego czy dziecko jest prawo czy leworęczne).
4. Pokój powinien być wyposażony w biurko (stolik) i krzesło przystosowane do wzrostu dziecka.
5. **Dziecko powinno mieć w domu niezbędne przybory szkolne.**
6. Dbaj o to, żeby w miejscu nauki nie było zbyt wielu rzeczy, które mogą dziecko rozpraszać.
7. Nauka w domu powinna odbywać się stale w tym samym miejscu, gdzie bez problemu dziecko będzie mogło rozłożyć swoje przybory do nauki, książki i zeszyty, inne potrzebne materiały.
8. **Przed przystąpieniem do wykonywania zadania dziecko powinno uporządkować swoje miejsce pracy i przygotować potrzebne pomoce i przybory** (aby w czasie nauki nie odrywać się niepotrzebnie od niej, nie szukać wymówek).
9. **Dziecko nie powinno się uczyć i odrabiać zadań domowych bezpośrednio po obfitym posiłku**, zwłaszcza głównym (obiedzie, kolacji), ponieważ organizm nastawiony jest na trawienie, a nie na myślenie i wytężoną pracę umysłową.
10. Nie jest wskazana także nauka późnym wieczorem.
11. **Zadbaj o miłą atmosferę, pozbawioną pośpiechu, nerwowości.**
12. **Pamiętaj, że ćwiczenie w domu gry na instrumencie wymaga od dziecka skupienia i ciszy.** Zadbaj o przestrzeń, w której dziecko ma ćwiczyć na instrumencie, tak samo jak o przestrzeń do nauki ogólnokształcącej. Ćwiczenie jest efektywniejsze w miejscu, do którego dziecko jest przyzwyczajone, w którym ma swobodny dostęp do instrumentu, pulpitu, nut i innych akcesoriów muzycznych wynikających ze specyfiki instrumentu.

Warto zachęcać dziecko do pilnowania porządku w otoczeniu, w którym uczy się i ćwiczy.

13. **Pochwała rodzica za odrobione lekcje i efektywne ćwiczenie skutecznie motywuje dziecko na kolejny dzień nauki.**
14. Gdy dziecko odrabia lekcje, **dyskretnie sprawdzaj** czy rzeczywiście się uczy.
15. **W młodszych klasach sprawdzaj czy dziecko odrobiło wszystko** co było zadane (i czy zadania są wykonane prawidłowo). Miej jednak świadomość, że w życiu każdego rodzica przychodzi czas, że musi pozwolić dziecku podejmować pewne decyzje samodzielnie, a na pewno pozwolić mu samodzielnie się uczyć i ponosić konsekwencje swoich wyborów (**bądź jednak gotowy do pomocy, jeśli dziecko jej potrzebuje**).
16. **Nie zapomnij o zadbaniu o bezpieczeństwo dziecka w Internecie** – pamiętaj, gdy dziecko wykonuje pracę z użyciem komputera **należy dopilnować**, żeby wchodziło na strony rekomendowane przez szkołę, proponowane przez rodziców; należy monitorować czy dziecko poprzez swoją aktywność w sieci nie naraża się na doświadczanie cyberprzemocy.
17. **W aspekcie zdalnego nauczania, ważną rolą rodziców jest pozostawanie w stałym kontakcie z nauczycielem uczącym gry na instrumencie, wychowawcą oraz innymi uczącymi nauczycielami.** W tym celu należy:
  - udostępnić swój numer telefonu komórkowego, adres e-mail,
  - na bieżąco korzystać z dziennika elektronicznego,
  - sprawdzać stronę internetową szkoły,
  - zgłaszać szkole na bieżąco swoje spostrzeżenia i wnioski dotyczące realizacji zdalnego nauczania.
17. Wypracowanie w tym trudnym dla nas wszystkich czasie metod współpracy rodziców z nauczycielami, ich **systematyczny kontakt, zdecydowanie przyspieszą rozwój ucznia i uczynią współpracę bardziej efektywną.**

Motywowanie dziecka do pracy:

1. **Przede wszystkim porozmawiaj z dzieckiem, dlaczego i po co, musi codziennie się uczyć, tak jakby regularnie chodziło do szkoły.** Uświadom też, że jego systematyczna praca będzie zweryfikowana przez nauczycieli.
2. **Traktuj naukę dziecka, jako sprawę bardzo ważną** (na przykład, nie przerywaj mu w czasie odrabiania lekcji, nie rozpraszań drobnymi domowymi obowiązkami).

3. **Jeśli jest rodzeństwo zdecydować, że wszystkie dzieci uczą się w tym samym czasie.** Niech żadne wtedy nie ogląda telewizji i nie gra na komputerze. To podstawowy błąd rodziców, aby pozwolić, by jedno z dzieci się bawiło, gdy drugie się uczy.
4. **Naucz dziecko traktować naukę jak wyzwanie.** Pokazuj mu, jak wartościowe jest robienie czegoś, czego jeszcze nigdy się nie robiło, a co wydaje się trudne.
5. **Chwal dziecko** po każdej przerobionej partii materiału. **Doceniaj** prawdziwy wysiłek i trud oraz konsekwencję dziecka.
6. Wpajaj mu pogląd, że mądrość to coś, nad czym trzeba pracować.
7. **Nie wyręczaj dziecka w odrabianiu lekcji.** To bardzo ważne. Kiedy prosi o pomoc, nie podawaj mu gotowych rozwiązań, ale jedynie na nie naprowadź, udziel wskazówek, wyjaśnij wątpliwości. **Zachęć do samodzielności.** Samodzielnie rozwiązane zadanie może dostarczyć dziecku dużej satysfakcji, wzmacnia w nim również poczucie, że jest w stanie poradzić sobie z trudnościami.
8. **W sytuacji zniechęcenia wskazuj na postęp, jaki już poczyniło dziecko** w wykonanych zadaniach (w tym celu każdego dnia należy/można zadania spisać na kartce i skreślać je po ich wykonaniu). **Podkreślaj sukcesy, zamiast braków.**
9. Jeśli dziecko ma ogromne problemy z jednym przedmiotem, zachęć je, żeby w widocznym miejscu pojawiła się kartka „Co już umiem”. Codziennie przed snem zapiszcie na niej to, czego dziś dziecko się nauczyło oraz to, w czym jest kompetentne. Nawet, jeśli to będą tylko dwie daty lub cztery słówka. Zwróć uwagę dziecka, jak szybko kartka się zapełniała, o ile stał się mądrzejszy/ile więcej wie, dzięki nauce przez kilka dni.
10. **Ćwiczenie na instrumencie na ogół wymaga od ucznia wielokrotnego powtarzania.** **Bardzo istotna jest tu jakość pracy w domu** i unikanie powtarzania obfitującego w błędy (wynikające z trochę bezmyślnego powtarzania); w tym czasie szczególnie ważna jest systematyczność ucznia, jego pracowitość, cierpliwość i wytrwałość oraz efektywne gospodarowanie czasem.
11. **Wspólnie ustal z dzieckiem otrzymanie nagrody** po wykonaniu całej pracy, w postaci czasu na rozrywkę.

Wspierająca postawa rodzica, konsekwentne przestrzeganie stałych pór w planie dnia dziecka, jasno sprecyzowane oczekiwania wobec niego w sytuacji nauki poza szkołą, mogą ułatwić dziecku przystosowanie się do tej nowej, **przejściowej** sytuacji.

Motywowanie i wspieranie dziecka w systematycznej nauce poza szkołą

W sytuacji zdalnego nauczania, **uczeń szkoły muzycznej powinien w szczególności sposób nauczyć się organizować swoje obowiązki szkolne i tak zarządzać czasem**, żeby przeznaczyć go zarówno na ćwiczenie i usprawnianie gry na instrumencie, jak też na naukę z pozostałych przedmiotów muzycznych i ogólnokształcących. **Bez pomocy rodziców we właściwym zaplanowaniu i zorganizowaniu dnia, dziecko szybko może się zniechęcić**, gdyż nie poradzi sobie z właściwą organizacją czasu. Zacznie mu się wydawać, że nauka zajmuje cały dzień i traci on możliwość do zabawy i relaksu. Dlatego rodzice powinni zwrócić uwagę na racjonalny podział czasu i **ustalić priorytety**.

Motywuujemy dziecko. W procesie szkolnego uczenia się motywacja odgrywa dużą rolę. Jest siłą pobudzającą do nauki, zdobywania wiedzy, rozszerzania zainteresowań. Złotym środkiem jest nagroda – na przykład, w postaci uznania rodziców, pochwały. Dziecko będzie miało poczucie, że rodzice interesują się jego życiem. Chwaląc dziecko stosujemy tak zwaną pochwałę opisową, to znaczy tylko opisujemy słowami, to co czujemy, to co w zachowaniu dziecka, w jego postawie było właściwe. Odwołujemy się do przykładów konkretnych zachowań.

Dziecko będzie pozytywnie myślało o sobie, gdy będzie miało **poczucie własnej wartości**. Zadaniem rodziców jest pomóc dziecku znaleźć jego mocne strony aby wykorzystywać je do zdobycia upragnionych osiągnięć. Nazywane jest to procesem kompensacji i oznacza równoważenie słabości poprzez maksymalne wykorzystanie mocnych stron. Rolą rodziców jest pomóc wykształcić w dziecku energię i inicjatywę by **zrekompensować ewentualne poczucie niskiej wartości**, by znaleźć sposób zrównoważenia własnych słabości, by dziecko myślało „może nie jestem najlepszym uczniem w klasie, ale najlepiej śpiewam, czy gram w piłkę”. Jest to szczególnie ważne w okresie dojrzewania, bo wówczas często jedynym źródłem poczucia własnej wartości jest akceptacja grupy rówieśniczej.

Bezcennym byłoby gdyby rodzic, na przykład podczas procesu ćwiczenia na instrumencie, przyjął rolę **aktywnego obserwatora**. Mógłby wówczas dyskretnie kontrolować, czy dziecko gra zgodnie z zaleceniami nauczyciela i wzmacniać je w stawaniu się coraz bardziej samodzielnym. Jest to ważne tym bardziej, że z uwagi na odroczone cele, u niektórych uczniów następuje spadek motywacji. Dlatego **istotne jest, żeby dziecko codziennie, na bieżąco, odczuwało satysfakcję** wynikającą z kontaktu z muzyką i z gry na instrumencie. Dorośli powinni pamiętać, że ktoś i coś, musi dziecku rekompensować jego

trud i wysiłek. Dlatego na co dzień, **uczniowi szkoły muzycznej, nie powinno zabraknąć** – przynajmniej od jego najbliższych – **uznania i czasem zachwytu**. Uczniowie szkoły artystycznej, to przecież wyjątkowe indywidualności i bardzo wrażliwi, młodzi ludzie.

Propozycje zdalnego rozwijania zainteresowań i wiedzy szkolnej dziecka

Nauka w domu nie musi być jedynie zmuszonym wypełnianiem ćwiczeń. Może być niezwykle ciekawa i interesująca. **Nie wychodząc z domu można wspierać dziecko w muzycznym rozwoju i angażować je w wiele innych poznawczych aktywności:**

- wirtualne zwiedzanie muzeów, centrów sztuki i kultury, filharmonii, oper, teatrów, wystaw,
- oglądanie ciekawych programów edukacyjnych, filmów, ekranizacji lektur szkolnych, koncertów światowej klasy orkiestr, solistów, przedstawień operowych,
- utrwalanie i poszerzanie zdobytej wiedzy poprzez urozmaicone zainteresowania czytelnicze.

Narzędzia i aplikacje wykorzystywane do kontynuowania nauki na odległość, mogą także wspierać rozwijanie pasji oraz zainteresowań dzieci. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że na stałe staną się ważnym elementem kształcenia. Wśród **linków i propozycji internetowych wartych zainteresowania znajdują się:**

- www.gov.pl/web/kultura/zostanwdomu--sztuka-przyjdzie-do-ciebie-cz2
- www.muzykotekaszkolna.pl
- www.gov.pl/web/edukacja/materialy-edukacyjne-teatru-wielkiego--oper-y-narodowej
- www.ninateka.pl
- www.gov.pl/web/edukacja/nauka-zdalna
- www.gov.pl/web/edukacja/lekcje-z-internetu
- www.lektury.gov.pl/
- www.cke.gov.pl
- www.gov.pl/zdalnelekcje
- www.men.gov.pl
- www.gov.pl/web/edukacja/lekcje-z-internetu
- www.gov.pl/web/edukacja/pasma-edukacyjne
- www.epodreczniki.pl

Wartym rozważenia jest też zapoznanie się z edukacyjnymi programami telewizyjnymi, takimi jak:

- **Telewizja Polska TVP ABC** – która w godzinach od 8:00 do 13:00 codziennie emituje edukacyjne pasmo dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym; programy te nie są przerywane reklamami; wśród wielu propozycji jest między innymi codzienny program „Al-chemik”, który w przystępny sposób wyjaśnia zjawiska chemiczne i fizyczne oraz „Zaczarowany świat”, zajmujący się trudnymi pojęciami związanymi ze sztuką, teatrem i muzyką; TVP ABC ma w swojej ofercie również takie programy jak magazyn ciekawostkowy „Teleranek”, audycję o zwierzętach „Zagadki zwierzogromadki”, program promujący czytanie książek „Zwierzaki czytali” oraz serwis informacyjny dla najmłodszych „Studio ABC”;
- Programy dla dzieci i młodzieży na TVP Vod – gdzie udostępniono pasma z czterema specjalnymi kolekcjami zawierającymi materiały podzielone na kategorie dostosowane zarówno do najmłodszych, jak i starszych uczniów;
- **Kolekcja dla dzieci „To się nie nudzi”** – bajki, filmy familijne, programy rozrywkowe, archiwalne seriale i spektakle dla młodych widzów;
- **Kolekcja z dziedziny kultury „Kulturalny rock szkolny”** – magazyny i programy kulturalne, filmy i seriale dokumentalne, filmy i seriale fabularne oraz koncerty polskich i światowych artystów;
- **Kolekcja z dziedziny historii „Lekcja Historii”** – programy telewizyjne, filmy i serie dokumentalne, filmy i seriale fabularne, archiwalne i historyczne, Teatry Telewizji;
- **Kolekcja „Lektury na ekranie”** – filmowe i serialowe ekranizacje lektur szkolnych oraz filmy dokumentalne o autorach z kanonu lektur.

Dla uczniów szkół artystycznych szczególnie interesujące mogą być materiały edukacyjne dotyczące właściwego zachowania w teatrze, spektakle operowe w formie wideo czy wirtualny spacer – to tylko część bogatej oferty on-line przygotowanej przez Teatr Wielki – Operę Narodową w Warszawie (www.vod.teatrwielenki.pl/edukacja).

W warunkach zdalnego nauczania oraz trudnej sytuacji zagrożenia epidemiologicznego, istotne jest wykorzystanie przez rodziców zalecanych materiałów i zasad postępowania. Przyczyni się to bowiem do budowania poczucia bezpieczeństwa uczniów szkoły artystycznej, zwiększając ich motywację do nauki, a także umiejętności w zakresie radzenia sobie ze zmianami życiowymi i adaptacji do nowej rzeczywistości.